

Наталія Канюка,
секретар судового засідання Тернопільського
окружного адміністративного суду
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3484-8950>

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА

Мета роботи – дослідження тенденцій та особливостей розвитку електронного судочинства за кордоном. У межах цього завдання є аналіз нормативної бази та організаційних особливостей впровадження окремих особливостей цифровізації в судочинстві.

Основним методом архітектури статті є дедуктивний. В умовах дослідження здійснюється поступовий перехід від загальних тенденцій електронного судочинства до їхніх особливостей у різних країнах.

Структура статті побудована відповідно до теоретичних та аналітичних завдань і відображає використання окремих методів наукового дослідження та наукових матеріалів.

У процесі дослідження нормативних основ та реалізації електронного судочинства за кордоном використовується теоретичний метод. Матеріалами застосування методу є законодавчі акти, положення, стратегія та наукова література.

Проведено аналіз розвитку і становлення системи електронного судочинства в США та використання системи доступу до судових актів PACER та Управління справами / Електронний Архів справ CM/ECF. Досліджено Національну типову практичну інструкцію для використання технологій у цивільних процесах Канади. Охарактеризовано досвід впровадження електронного судочинства Польщі, Австралії та КНР.

Ключові слова: PACER; Управління справами / Електронний Архів справ; Національна типова практична інструкція для використання технологій у цивільних процесах; система електронної подачі; eLodgment; Інтернет-суди в Китаї.

Канюка Н.

Abroad experience of electronic jurisdiction

The paper aims to explain the trends and problems of electronic justice development abroad. Within the research, the tasks include an analysis of the regulatory documents and organizational features of the implementation the certain measures of court digitalization.

The main scientific method used in the article's architecture is deductive. In the conditions of the study, a gradual transition is made from the general trends of electronic justice to their features in different countries.

The structure of the article is formed in accordance with theoretical and analytical tasks. It also reflects the use of certain methods of scientific research and scientific materials.

The theoretical method is used during the study of the regulatory documents and problems of electronic justice implementation abroad. The materials used for the method application include legislative acts, regulations, strategy and scientific literature.

In the article, it is analyzed the development and implementation of the electronic justice system in the USA and the use of the PACER and Case Management/Electronic Case Files System (CM/ECF). The National Model Practice Direction For the Use of Technology in Civil Litigation in Canada is studied. The experience of implementing electronic justice in Poland, Australia and China is described.

Keywords: PACER; Case Management/Electronic Case Files; National Model Practice Direction For the Use of Technology in Civil Litigation; e-filing system; eLodgment; Internet Courts in China.

Постановка проблеми. Однією з тенденцій сучасної судової системи є цифровізація. Впровадження ЄСІТС відкрило перед українським правосуддям та громадськістю багато нових можливостей, але водночас їх повноцінна реалізація передбачає вирішення багатьох організаційних, технічних і юридичних завдань. Одним їх методів досягнення цього є дослідження закордонного досвіду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На розвиток загальних тенденцій електронного судочинства звертали увагу у своїх працях Д. Трут, Д. Зозуля, А. Заїкін, А. Бежевець. Закордонний досвід електронного судочинства досліджували такі вчені, як: В. Ключевський, Н. Голубева, Л. Нестерчук, О. Біденко, С. Обрусна, О. Дубенко, В. Качурінер, А. Пахлевандзе, О. Їжак. Серед закордонних науковців, які

вивчали аспекти електронного судочинства різних країн, варто виокремити Owen Forrester, Martin Peter, Goggin Kayla, Huang W., Y, T., Zhu H., Shang W., Lin W. Водночас динамічний розвиток електронного судочинства та порівняння його з українськими тенденціями зумовлює необхідність подальших розвідок у цьому напрямку.

Мета статті – дослідити закордонний досвід електронного судочинства.

Виклад основних результатів дослідження. Вирішення недоліків українського електронного судочинства можливе шляхом урахування закордонного досвіду у сфері електронного судочинства. Для цього буде розглянуто досвід країн американського континенту, найбільш розвинених країн Азії та Європи.

Американська система діджиталізації судочинства має багатолітню історію формування. У 1974 р. було прийнято Акт про пришвидшений розгляд справ судом Speedy Trial Act [1]. Наступного року Федеральний суддівський центр розробив «COURTRAN» – комп'ютерну систему програмного забезпечення з надання послуг інформаційної підтримки для управління судами та для вивчення та оцінки судових процедур і процесів. У середині 1980-х COURTRAN була замінена Інтегрованою системою автоматизованого судочинства [2]. За основу системи взято принципи експериментування з новим програмним забезпеченням відразу після його виходу. Самі автори системи оперативно її вдосконалювали, отримуючи відгуки користувачів, усували недоліки і розвивали програмне забезпечення. У 1990 р. Конгрес США ввів у дію закон про створення Фонду автоматизації судової системи, що дав змогу планувати дії зі створення ефективних проектів з автоматизації [3]. Фонд дав змогу судовій системі щорічно збирати кошти і направляти їх на підтримку автоматизованої системи судового діловодства в актуальному стані. Наприкінці цього року Конгрес затвердив надання 71 млн дол. і появу 74 посад в Адміністративному офісі для підтримки програм автоматизації. Це сформувало позитивні умови для прискорення розвитку процесів автоматизації і далі змогу судовій системі активно займатися впровадженням вдосконалених механізмів автоматизації для виконання своїх завдань

Наприкінці 80-х років р. Федеральні суди США розпочали впроваджувати пробну версію системи доступу до судових актів Public Access to Court Electronic Records (PACER), яка забезпечувала доступ до судових документів через мережу Інтернет, можливість завантаження та друкування документів, а також одночасний доступ до файлів справи кількох учасників провадження [4]. Підготовка PACER для загальнонаціонального доступу до протоколів судів почалася в 1990 р. і до середини 1990-х років 180 федеральних судів пропонували платний доступ до протоколів судів через комутований доступ до Інтернету [5, с. 855]. Система PACER існує донині. Зареєстровані користувачі можуть шукати справу у федеральному суді, де було її подано, або здійснювати пошук у загальнонаціональному індексі федеральних судових справ. За допомогою PACER можна отримувати інформацію про судовий документ, ознайомлюватися з реєстром прийнятих заяв, вивчати перебіг розгляду справи та історію ухвалених рішень, а також переглядати календар призначених засідань [6]. Щоб отримати інформацію про судовий документ чи його зразок, потрібно зареєструватися у системі, ввести номер потрібної справи, прізвище судді, позивача, відповідача чи скористатися пошуком за іншими параметрами. Система дає змогу проводити пошук за видом справи, датою подачі заяви, найменуванням сторони справи, прізвища судді, представника сторони й іншими параметрами. Зокрема, федеральні суди самостійно ведуть базу даних щодо своїх справ зі щоденним наданням даних у центр системи PACER. Користування зазначеною системою оплатне: перегляд, копіювання або друк однієї сторінки документа коштує 10 центів станом на початок 2023 р. [7]. Якщо користувач витрачає 30 дол. США або менше витрат за квартал, плата за цей період не стягується, таким чином більш ніж 75 відсотків користувачів PACER не сплачують комісію в певному кварталі і звільняються від сплати за отримання копій судових актів [8, с. 27]. Громадськість критикувала систему за те, що вона технічно застаріла і складна у використанні, а також за те, що вимагає плату за записи, які повинні знаходитись у відкритому доступі. Конгрес прийняв Закон № 863 Про відкриті суди від 2020 року, який вказував на необхідність безкоштовного доступу до PACER до 2025 року [9].

У 2002 р. ухвалено Закон про електронний уряд «E-government act», який встановлював норми, що регулюють використання комп'ютерних технологій у суді. Закон визначав необхідність у кожного суду власного вебсайту, на якому має відображатися адреса та контактна інформація суду, порядок доступу до інформації з розглянутих справ і матеріалів справ, а також інша інформація, «яка вважається судом необхідною для розміщення на вебсайті. Суди мали повноваження щодо вимог подання документів у електронному вигляді для сторін. У нормативному акті передбачалося використання єдиного формату для подачі документів у цифровій формі. Закон обмежив збори щодо судочинства лише в необхідному обсязі [10].

Наприкінці 2001 р. Administrative Office of the U.S. Courts у федеральних судах США запровадив систему «Управління справами / Електронний Архів справ» (Case Management/Electronic Case Files (CM/ECF)) для масового впровадження електронного подання документів у всіх федеральних судах США. Судді, співробітники суду, юристи отримали доступ до електронної інформації книги записів, даних управління справами та досліджень матеріалів справи. На початку 2002 р. 6 окружних судів і 38 судів у справах про банкрутство цілком перейшли на систему e-court. У 2003 р. система CM/ECF працювала в 13-ти окружних судах і 61-му суді у справах про банкрутство, а також у Суді США з питань міжнародної торгівлі (United States Court of International Trade) [11]. До 2004 р. понад шість мільйонів документів було подано більше ніж 15 000 адвокатами за допомогою системи e-court. До 2004 року всі федеральні суди вже мали систему CM/ECF. CM/ECF найчастіше використовується адвокатами у справах, довіреними особами в США та керуючими у справах про банкрутство. На відміну від PACER, у якій користувач зареєструватися може самостійно, у CM/ECF діють інші правила. Наприклад, логін та пароль користувачеві надає тільки суд федерального рівня, а сам логін (user id) замінює електронний підпис на документі та використання його регулюється чітко визначеними нормами. Подавати документи до суду в електронному вигляді можна безкоштовно, без сплати судового збору/мита. Всі документи мають бути надіслані в pdf-форматі [12]. Зареєстровані адвокати можуть подавати документи цілодобово. Адвокати отримують копії кожного документа, поданого в електронному вигляді у своїх справах, за посиланням, яке вони отримують електронною поштою. Повідомлення про реєстраційну діяльність (Повідомлення про електронне подання, NDA) – це сповіщення, надіслане електронною поштою, яке генерується, коли транзакція реєстру вимагає надіслати повідомлення адвокатам, учасникам справи та/або персоналу суду. NDA можуть бути створені, коли сторона чи адвокат подає документ, або коли суд виносить ухвалу чи вживає інших публічних заходів у справі. Якщо ви є учасником CM/ECF, отримання вами NDA є врученням цього документа чи замовлення, а реєстрація в системі CM/ECF означає згоду на отримання послуг через NDA. Повідомлення про електронне подання містить гіперпосилання на поданий документ [13, с. 18]. Коли сторони отримують NDA, вони можуть натиснути на документ і отримати «вільний перегляд» документа. Оскільки існує лише один безкоштовний перегляд, сторони повинні обов'язково зберегти документ під час первинного перегляду [14]. Якщо зацікавлена сторона не зберегла документ, то згодом вона зможе ознайомитися з ним вже оплатно через PACER.

Щодо нормативного закріплення можливості електронного подання документів в суд. Правило 5 (е) Федеральних правил цивільного процесу, правило 5005 (а) Федеральних правил процедури банкрутства, Правило 25 (а) Федеральних правил процедури апеляції та Правило 49 (d) Федеральних правил Кримінального процесу дають змогу місцевій владі дозволити або вимагати подання документів електронними засобами [15].

Детальна інструкція щодо користування системою надаються Апеляційним судом у вигляді посібника [16]. У Посібнику користувача Апеляційного суду четвертого округу зазначено, що всі документи, які подаються адвокатом, мають бути подані в електронному вигляді у форматі PDF, за винятком: 1) офіційних резюме та додатків, що подаються в електронній і паперовій формі; 2) документів, що ініціюють справу, такі як клопотання про перегляд і клопотання щодо дозволу на апеляцію (можуть бути подані і в паперовій, і в цифровій формі), та деяких інших випадків, передбачених законодавством.

Станом на 2022 р., судова влада отримала три звіти від 18F, технологічної консультативної компанії в рамках Урядової Адміністрації загальних служб, які рекомендують і обговорюють заміну поточного CM/ECF на нову, сучасну систему управління справами та файлів. 18F рекомендував, щоб проект містив гнучку розробку, дизайн, орієнтований на користувача, інтегровану кібербезпеку та сучасну технологічну архітектуру [17].

Серед новітніх технологій, що набула поширення в судах США та набули популярності за кордоном, є проект SRS Anonymity System. У 2008 р. вперше розроблено такий апаратно-програмний комплекс, призначений для того, щоб підзахисного не впізнавали під час надання свідчень у ході судового процесу, через зміну його голосу зі збереженням розбірливого мовлення. Під час судового засідання особа під захистом перебуває у спеціальному приміщенні – «секретній кімнаті» в будівлі суду або за його межами [18]. До «секретної кімнати» транслюються відеозображення і звук із зали судового засідання, а до зали транслюється змінений голос особи, що перебуває під захистом і, в разі необхідності, її відеозображення на персональний монітор судді. Це дає судді можливість ідентифікувати особу, що перебуває під захистом. Комплекс «SRS Anonymity System» використовується у Казахстані та Азербайджані [19].

У Канаді проекти із діджиталізації судової влади у формі державно-приватного партнерства були розпочаті у 1996 р. Вони передбачали поступове переведення судів з паперового документообігу на цифровий [20].

Електронна форма судочинства поширена в канадських судах усіх інстанцій і передбачає використання онлайн-подання документів, електронний доступ до судових протоколів, розкриття інформації та використання сучасних інформаційних технологій у залі судового засідання [6]. Через веб-сайт www.canlii.org (Canadian Legal Information Institute) забезпечувався доступ до канадського законодавства та судових рішень [21]. Порядок проведення електронного судочинства регулюється Національною типовою практичною інструкцією для використання технологій у цивільних процесах (National Model Practice Direction for the Use of Technology in Civil Litigation), що була прийнята у 2008 р. і яка визначає електронний судовий процес як «слухання, в рамках якого докази подаються і зберігаються в електронному вигляді в суді» [22]. Практична Інструкція надає вказівки суддям та адвокатам щодо найкращих практик обміну провадженнями в електронній формі, а також ведення безпаперових судових розглядів. Адвокатам запропоновано використовувати формат обміну, який зменшує витрати на судовий процес та покращує доступ до правосуддя. Практична Інструкція супроводжується Загальним протоколом, який може бути адаптований як контрольний перелік та форма домовленостей між сторонами щодо встановлення значного та спрощеного обміну доказами. Використовуючи Протокол, сторони можуть уникнути затратних непорозумінь та несумісності, уникаючи необхідності придбання однакового програмного забезпечення для судових процесів. За заявою сторони процесу суд може ухвалити рішення про проведення електронного судочинства за заявою однієї зі сторін про проведення провадження у такій формі. Якщо заява задоволена, то сторони за 60 днів до судового засідання повинні довести до відома суду свої міркування з приводу того, яким чином краще провести засідання і які при цьому використати технології [23].

Аналізуючи досвід європейських країн щодо впровадження електронного судочинства, необхідно звернути увагу на здобутки польської системи правосуддя у цій сфері. Вона найближча до України за етимологією формування відповідного організаційно-правового забезпечення судочинства серед країн Європейського Союзу [24, с. 136]. Зокрема, прогресивним для судової системи з точки зору процесу євроінтеграції стало створення єдиного в державі електронного суду в Любліні [25]. Його юрисдикція поширюється на всю територію Польщі незалежно від місця проживання і реєстрації сторін. Справи цивільного судочинства в цьому суді розглядаються в режимі електронних процедур, тобто через Інтернет. Здійснення електронного розгляду справи регламентовано в розділі VIII «Електронне наказне провадження» Цивільного процесуального кодексу Республіки Польща. У цьому Кодексі передбачено, що справа розглядається в е-формі, лише якщо позивач вирішить подати позов електронним шляхом. А відповідно до § 2 ст. 505-30 дії суду, судового секретаря та учасників процесу реєструються лише в інформаційно-телекомунікаційній системі, а дані, отримані у їх результаті в електронній формі, підтверджуються електронним підписом [26]. За регламентом суду обіг всієї документації в суді здійснюється в режимі онлайн, крім того, допускається оформлення електронних витягів з документів та передача їх сторонам. Для такої процедури діє спеціальна електронна адреса суду, а для сторін процесу надходять смс-повідомлення про рух судових документів та рух справи в суді [27]. Позовна процедура починається в електронний спосіб через сайт з автоматичною сплатою судового збору [28]. Ставка судового мита в електронному процесі нижча, ніж за звичайного розгляду. На порталі надаються інструкції щодо подання позову, способи оплати та інші підказки. Для подачі позову позивач повинен сформулювати самі вимоги і додати перелік доказів. Отримавши позов, референт суду перевіряє обґрунтованість сформульованої в ньому вимоги. Якщо подання обґрунтоване, то електронна система готує проєкт платіжного наказу, на якому ставить електронний цифровий підпис референта. Копія такого рішення надсилається позивачу через email, а відповідачу – через email та поштовим зв'язком у паперовій формі. Якщо референт не бачить достатніх підстав для відкриття провадження, наказ не видається і справа переправляється для детального вивчення у звичайний суд. Наказ анулюється, а справа передається у звичайний суд також у випадку подання відповідачем у належний спосіб заяви-заперечення.

Федеральний суд Австралії на початку 2000 р. впровадив порядок подачі документів в електронній формі. Система електронної подачі (e-Filing) стала доступна з жовтня 2000 р. через веб-сайт суду і дозволяла позивачам подавати заяви і супровідну документацію, а також проводити платежі за використання системи кредитною картою. Пізніше введено зміни щодо необхідності повідомлення зареєстрованих сторін справи про отримання та прийняття чи відхилення їх документів. Початком впровадження системи e-court в Австралії можна вважати 2002 р., коли її широко застосовували в судах землі Новий Південний Уельс (New South Wales) [29]. E-court – віртуальний зал суду, який допомагає в управлінні справами до початку

і під час безпосереднього судового засідання. Система дозволяє судді надавати вказівки і розпорядження, виносити приписи в режимі онлайн. Мета проекту – покращення послуг, що надаються сторонам судового процесу та адвокатам. Електронний суд гарантує високий рівень безпеки та захищеності інформації, зокрема тільки сторони можуть отримати доступ до справ електронного суду. За допомогою електронного ідентифікатора учасникам провадження надається безперешкодний цілодобовий доступ до матеріалів справи. Використовуючи e-court, учасники провадження можуть отримувати документи, що подаються, і письмові свідчення під присягою, робити розпорядження. E-court форум охоплює навчальну онлайн-програму, що надає пояснення, як правильно використовувати таку систему [30]. Із 2010 р. Федеральний суд запровадив новий електронний сервіс для подачі заяв «online» – eLodgment, який замінив e-Filing з 1 липня 2010 р. eLodgment можна використовувати для подачі позову в будь-якій юрисдикції, надавши супровідні документи. За допомогою системи можна подавати документи, що стосуються існуючих справ, якщо сторона, яка подала заявку, ввела номер справи. Користувачі можуть відстежувати стан розгляду документів, а також переглядати їх. Користувач системи може вимагати надіслати документи електронною поштою або роздрукувати їх. На порталі Федерального суду Австралії також діють окремі підсистеми для проведення судових процедур у режимі відеоконференцій та системи пошуку нормативних актів [31].

У 2014 р. Верховний народний суд КНР створив онлайн-контрольно-інформаційну систему «Все про все», яка передбачає міжвідомчий обмін інформацією між 16 різними державними підрозділами, що охоплюють Міністерство громадської безпеки КНР, Міністерство транспорту КНР, Міністерство цивільної адміністрації КНР, Народний банк Китаю, Комісію з регулювання банківської діяльності Китаю, в т. ч. понад 3900 банків і фінансових інститутів [32]. Через цю систему державні органи мають можливість у межах країни направляти запити за 25 пунктами з 16 категорій об'єктів контролю, у т. ч. інформацію про об'єкти нерухомості, банківські вклади, фінансові продукти, судна, транспортні засоби, цінні папери, інтернет-фонди і ін. Створення такого механізму має збільшити ефективність доступу до інформації, судового процесу та максимального його проведення в онлайн форматі.

У 2017 р. в країні почав свою роботу перший у світі інтернет-суд у Гуанчжоу. Станом на 2023 р. на території КНР діє три інтернет-суди [33]. Згідно зі ст. 2, «Положення про деякі питання розгляду справ інтернет-судами», опублікованого Верховним народним судом КНР 06.09.2018 року, що набуло чинності з 07.09.2018 року, в інтернет-судах першої інстанції розглядаються позови щодо таких питань: електронна комерція; Інтернет-сервіси (онлайн-музика або стрімінг); інтернет кредити; авторське право на твори, які публікуються або поширюються в Інтернеті; доменні імена; кіберзлочини [34].

Судовий процес через судову платформу Інтернет-суду має юридичну силу звичайного судового процесу, незважаючи на те, що Інтернет-суд приймає рішення в режимі онлайн-відео. Процес судового розгляду здійснюється тільки в режимі онлайн, у т. ч. обслуговування юридичних документів, подання доказів, а також безпосередньо сам судовий процес.

Інтернет-суди мають спеціальну платформу для розгляду справ і ведення судових процесів. Сторони судового процесу повинні пройти ідентифікацію за допомогою онлайн-аутентифікації, до якої входить перевірка сертифіката, біометрична ідентифікація або ідентифікація через платформи національної уніфікованої аутентифікації, щоб отримати індивідуальний обліковий запис. Сторони та інші учасники судового розгляду подають тільки в електронному вигляді матеріали для судового процесу. Наданий стороною документ, після схвалення Інтернет-судом, вважається належним доказом у справі й таким, що відповідає оригіналу. Якщо інша сторона заперечує автентичність вищевказаних матеріалів і має обґрунтовані підстави, Інтернет-суд зобов'язує сторону надати суду оригінал оспорюваного документа. Докази, що надаються в процесі розгляду справи Інтернет-судом, повинні надаватися операторами платформи електронної комерції, постачальниками послуг мережі та відповідними державними установами [35]. Інтернет-суди залишають за собою та реалізують право розглядати справу звичайним способом.

Через онлайн-платформу судів зазвичай здійснюються такі дії: ведення справ і систематизація; вручення судових документів; посередництво; листування між сторонами та судами; отримання та обмін доказами; досудові справи; судові засідання; винесення вироків і наказів [34].

На початку 2020 р. в умовах загрози поширення COVID-19, китайський уряд і органи юстиції для мінімізації передумов поширення вірусу, профілактики боротьби з епідемією, забезпечення соціальної безпеки і стабільності здійснили ряд заходів щодо переходу до нової моделі судочинства.

У 18.02.2020 р. Верховний народний суд КНР опублікував Повідомлення «Про посилення і стандартизації онлайн-судочинства в умовах профілактики і контролю поширення епідемії COVID-19» [36], яке вказало на кращу форму для розгляду тих чи інших справ за допомогою онлайн-платформ, як «кращий

вибір» для судів і учасників процесу. У 2019 р. Верховний народний суд КНР оприлюднив у вільний доступ книгу «Інтернет-правосуддя в китайських судах» офіційне видання, присвячене узагальненню досвіду електронного правосуддя, спираючись на принципи верховенства права у кіберпросторі та відкритості правосуддя. В ній охарактеризовано особливості онлайн-подачі позовів, відкриття та реєстрація справ онлайн, актуальні питання стандартизації онлайн-процедури судового процесу тощо [37].

Висновки. Таким чином, ми визначили, що напрямок електронного правосуддя є глобальною тенденцією і реалізується в усіх кутках світу, тому його подальший розвиток в Україні – це неодмінний атрибут ефективності судової системи в стратегічній перспективі.

Список використаних джерел

1. Speedy Trial Act. URL: <https://www.justice.gov/archives/jm/criminal-resource-manual-628-speedy-trial-act-1974> (дата звернення 20.01.2023).
2. Owen Forrester J. History of the Federal Judiciary's Automation Program, The L. Ralph Mechem & Federal Courts Administration: A Decade of Innovation and Progress. *American University Law Review*. 1995. URL: <https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1498&context=aulr> (дата звернення 20.01.2023).
3. Judiciary information technology fund. URL: https://www.uscourts.gov/sites/default/files/fy_2020_jitf_0.pdf (дата звернення 20.01.2023).
4. Public Access to Court Electronic Records (PACER). URL: <https://pacer.uscourts.gov/> (дата звернення 20.01.2023).
5. Martin, Peter W. Online Access to Court Records - From Documents to Data, Particulars to Patterns. *Cornell Law Faculty Publications*. 2008. № 93. P. 855-888. URL: https://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=lsrp_papers (дата звернення 20.01.2023).
6. Ключевський В. Електронне судочинство: шляхи впровадження та зарубіжний досвід. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2020. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/16.pdf (дата звернення 20.01.2023).
7. PACER Pricing: How fees work. URL: <https://pacer.uscourts.gov/pacer-pricing-how-fees-work> (дата звернення 20.01.2023).
8. Заплотинський Б.А. Електронне судочинство : конспект лекцій. Кафедра менеджменту та інформаційних технологій КІВтаП НУ «ОЮА», 2018. 84 с.
9. Goggin Kayla. Bill Would Make Online Access to Federal Court Records Free (February 13, 2019). URL: <https://web.archive.org/web/20190213220527/> <https://www.courthousenews.com/bill-would-make-online-access-to-federal-court-records-free/> (дата звернення 20.01.2023).
10. E-Government Act of 2002. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-107publ347/pdf/PLAW-107publ347.pdf> (дата звернення 20.01.2023).
11. Electronic Filing (CM/ECF). Верховний Суд США. URL: <https://www.uscourts.gov/court-records/electronic-filing-cmecf> (дата звернення 20.01.2023).
12. Трут Д. Переваги електронного судочинства. Ідемо в ногу з часом. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009834 (дата звернення 20.01.2023).
13. Голубева Н. Ю. Електронне судочинство: міжнародний досвід : монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 204 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14039> (дата звернення 20.01.2023).
14. What is a Notice of Docket Activity? URL: <https://www.ca10.uscourts.gov/faq/what-notice-docket-activity> (дата звернення 20.01.2023)
15. Нестерчук Л.П., Біденко О.В Система федеральних судів США та ефективність здійснення правосуддя. Актуальні проблеми політики. 2018. Вип. 62. С. 138-151.
16. CM/ECF attorney manual (december 2022). URL: <https://www.ca4.uscourts.gov/docs/pdfs/cmecfatyusermanual.pdf> (дата звернення 20.01.2023)
17. How to get started building a new CM/ECF. Today. URL: https://www.uscourts.gov/sites/default/files/18f_experiment_and_iterate_supplemental_report_2022_0.pdf (дата звернення 20.01.2023)
18. Huang, W., Yi, T., Zhu, H., Shang, W., & Lin, W. Improved privacy preserving method for periodical SRS publishing. *PLoS ONE*. 2021. № 16(4). URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250457> (дата звернення 20.01.2023)

19. Зозуля Д. Д. Проблеми впровадження електронного документообігу в судовій системі України. *Культура та інформаційне суспільство* : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених (м. Харків, 24–25 квіт. 2014 р.). Харків : ХДАК, 2014. С. 239-240.
20. Заїкін А. П. Дігіталізація судової влади: теоретико-правовий аспект. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2021., с 140.
21. Can LII. URL: <https://www.canlii.org/en/> (дата звернення 20.04.2023)
22. Guidelines for the Use of Technology in any Civil Litigation Matter. URL: [https://cjc-ccm.ca/cmslib/general/JTAC%20National%20Model%20Practic\(1\).pdf](https://cjc-ccm.ca/cmslib/general/JTAC%20National%20Model%20Practic(1).pdf) (дата звернення 20.04.2023)
23. Обрусна С. Зарубіжний досвід судового управління та можливості його використання при реформуванні судової системи України. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. № 4. С. 52–71.
24. Дубенко О. М Закордонний досвід та напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення адміністративного судочинства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. №3. С. 133-139.
25. Качурінер В. Л., Пахлевандзе А. Аналіз європейського досвіду та європейських стандартів щодо організації судової влади в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 558-561.
26. Kodeks postępowania cywilnego. Wersja od: 15 kwietnia 2023 r. do: 21 maja 2023 r. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-cywilnego-16786199> (дата звернення 20.01.2023)
27. Їжак О. Створення ефективної судової системи: досвід Польщі. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2013/8/6/95832.htm> (дата звернення 20.01.2023)
28. Elektroniczne Postępowanie Upominawcze. URL: <https://www.e-sad.gov.pl/> (дата звернення 20.01.2023)
29. Land and Environment Court. URL: <https://leap.unep.org/node/49> (дата звернення 20.01.2023)
30. Federal court of Australia. URL: <https://www.fedcourt.gov.au/online-services> (дата звернення 20.01.2023)
31. E-court Australia. URL: <https://www.ecourtroom.fedcourt.gov.au/ecourtroom/default.aspx> (дата звернення 20.01.2023)
32. Interpretation of PBOC's 2022 financial statistics system. URL: <https://riking.net/en/xwzx/info.aspx?itemid=10652&page=1> (дата звернення 20.01.2023)
33. Chinese court system: internet courts. URL: <https://www.lexology.com/commentary/litigation/china/global-law-office/chinese-court-system-internet-courts> (дата звернення 20.01.2023)
34. Provisions of the Supreme People's Court on Several Issues Concerning the Trial of Cases by Internet Courts. URL: <https://www.court.gov.cn/zixun-xiangqing-116981.html> (дата звернення 20.01.2023)
35. Бежевець А.М. Електронне судочинство як необхідний елемент цифрової трансформації суспільства та держави. *Інформація і право*. 2020. № 4(35). С. 142-146.
36. Про наділення повноваженнями Верховного народного суду за експериментальними реформ щодо спрощення та диверсифікації процесу цивільного судочинства: Рішення ПК ВЗНП від 28.12.2019 р. № 42. URL: <http://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=32123&lib=law> (дата звернення 20.01.2023)
37. Supreme Court Releases White Paper «Internet Judiciary in Chinese Courts». URL: <https://www.court.gov.cn/zixun-xiangqing-205421.html> (дата звернення 20.01.2023)

References

1. Speedy Trial Act. Retrieved from <https://www.justice.gov/archives/jm/criminal-resource-manual-628-speedy-trial-act-1974> [in English]
2. Owen Forrester, J. (1995). History of the Federal Judiciary's Automation Program, The L. Ralph Mecham & Federal Courts Administration: A Decade of Innovation and Progress. *American University Law Review*. Retrieved from <https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1498&context=aulr> [in English]
3. Judiciary information technology fund. Retrieved from https://www.uscourts.gov/sites/default/files/fy_2020_jitf_0.pdf [in English]
4. Public Access to Court Electronic Records (PACER). Retrieved from <https://pacer.uscourts.gov/> [in English]
5. Martin Peter W. (2008). Online Access to Court Records - From Documents to Data, Particulars to Patterns. *Cornell Law Faculty Publications*, 93, 855-888. Retrieved from https://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=lsrp_papers [in English]
6. Kliutsevskiy, V. (2020). Elektronne sudochynstvo: shliakhy vprovadzhenia ta zarubizhnyi dosvid [Electronic justice: ways of implementation and foreign experience]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i*

- mistsevoho samovriaduvannia - Theory and practice of state administration and local self-government, 1*. Retrieved from http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/16.pdf [in Ukrainian].
7. PACER Pricing: How fees work. Retrieved from <https://pacer.uscourts.gov/pacer-pricing-how-fees-work> [in English]
 8. Zaplotynskiy B.A. (2018). Elektronne sudochynstvo : konspekt lektzii. Kafedra menedzhmentu ta informatsiinykh tekhnolohii KIIVtaP NU «OIuA» [Electronic justice: a summary of lectures. Department of Management and Information Technologies of KIIVtaP NU “OYUA”] [in Ukrainian].
 9. Goggin Kayla. Bill Would Make Online Access to Federal Court Records Free (February 13, 2019). Retrieved from <https://web.archive.org/web/20190213220527/https://www.courthousenews.com/bill-would-make-online-access-to-federal-court-records-free/> [in English]
 10. E-Government Act of 2002. Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-107publ347/pdf/PLAW-107publ347.pdf> [in English]
 11. Electronic Filing (CM/ECF). US Supreme Court. Retrieved from <https://www.uscourts.gov/court-records/electronic-filing-cmecf>
 12. Trut, D. Advantages of electronic justice. We keep up with the times. Retrieved from https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009834 [in Ukrainian].
 13. Holubieva N. Yu. (2020). Elektronne sudochynstvo: mizhnarodnyi dosvid : monohrafiia [Electronic justice: international experience: monograph]. Retrieved from <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14039> [in Ukrainian].
 14. What is a Notice of Docket Activity? Retrieved from <https://www.ca10.uscourts.gov/faq/what-notice-docket-activity> [in English]
 15. Nesterchuk, L. P. & Bidenko, O. V. (2018) Systema federalnykh sudiv SShA ta efektyvnist zdiisnennia pravosuddia [The US federal court system and the effectiveness of the administration of justice]. *Aktualni problemy polityky - Actual problems of politics*, 62, 138-151 [in Ukrainian].
 16. CM/ECF attorney manual (december 2022). Retrieved from <https://www.ca4.uscourts.gov/docs/pdfs/cmecfatyusermanual.pdf> [in English]
 17. How to get started building a new CM/ECF. Today. Retrieved from https://www.uscourts.gov/sites/default/files/18f_experiment_and_iterate_supplemental_report_2022_0.pdf [in English]
 18. Huang, W., Yi, T., Zhu, H., Shang, W., & Lin, W. (2021). Improved privacy preserving method for periodical SRS publishing. *PLoS ONE*, 16(4). Retrieved from <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250457> [in Chinese]
 19. Zozulia D.D. (2014). Problemy vprovadzhennia elektronnoho dokumentoobihu v sudovii systemi Ukrainy [Problems of implementing electronic document management in the judicial system of Ukraine]. *Kultura ta informatsiine suspilstvo – Culture and information society*, 239-240 [in Ukrainian]
 20. Zaikin A.P. (2021). Dihitalizatsiia sudovoi vlady: teoretyko-pravovy aspekt [Digitization of the judiciary: theoretical and legal aspect]. *Candidate's thesis*. Kharkiv : Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian]
 21. Can LII. Retrieved from <https://www.canlii.org/en/> [in English]
 22. Guidelines for the Use of Technology in any Civil Litigation Matter. Retrieved from [https://cjc-ccm.ca/cmslib/general/JTAC%20National%20Model%20Practic\(1\).pdf](https://cjc-ccm.ca/cmslib/general/JTAC%20National%20Model%20Practic(1).pdf) [in English]
 23. Obrusna, S. (2010). Zarubizhnyi dosvid sudovoho upravlinnia ta mozhyvosti yoho vykorystannia pry reformuvanni sudovoi systemy Ukrainy [Foreign experience of judicial administration and possibilities of its use in reforming the judicial system of Ukraine]. *Visnyk Vysshchoi rady yustytysii - Bulletin of the High Council of Justice*, 4, 52–71 [in Ukrainian]
 24. Dubenko, O. M. (2022). Zakordonnyi dosvid ta napriamy vdoskonalennia administratyvno-pravovoho zabezpechennia administratyvnoho sudochynstva [Foreign experience and directions for improvement of administrative and legal support of administrative proceedings]. *Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys - South Ukrainian legal journal*, 3, 133-139 [in Ukrainian]
 25. Kachuriner, V. L. & Pakhlevanzade, A. (2022). Analiz yevropeiskoho dosvidu ta yevropeiskykh standartiv shchodo orhanizatsii sudovoi vlady v Ukraini [Analysis of European experience and European standards regarding the organization of the judiciary in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 9, 558-561 [in Ukrainian].
 26. Kodeks postępowania cywilnego. Wersja od: 15 kwietnia 2023 r. do: 21 maja 2023 r. Retrieved from <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-cywilnego-16786199> [in Poland]

27. Yizhak, O. Stvorennia efektyvnoi sudovoi systemy: dosvid Polshchi [Creating an effective judicial system: the experience of Poland]. Retrieved from <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2013/8/6/95832.htm> [in Ukrainian].
28. Elektroniczne Postępowanie Upominawcze. Retrieved from <https://www.e-sad.gov.pl/> [in Poland]
29. Land and Environment Court. Retrieved from <https://leap.unep.org/node/49> [in English]
30. Federal court of Australia. Retrieved from <https://www.fedcourt.gov.au/online-services> [in English]
31. E-court Australia. Retrieved from <https://www.ecourtroom.fedcourt.gov.au/ecourtroom/default.aspx> [in English]
32. Interpretation of PBOC's 2022 financial statistics system. Retrieved from <https://riking.net/en/xwzx/info.aspx?itemid=10652&page=1> [in English]
33. Chinese court system: internet courts. Retrieved from <https://www.lexology.com/commentary/litigation/china/global-law-office/chinese-court-system-internet-courts> [in Chinese]
34. Provisions of the Supreme People's Court on Several Issues Concerning the Trial of Cases by Internet Courts. Retrieved from <https://www.court.gov.cn/zixun-xiangqing-116981.html> [in Chinese]
35. Bezhevets, A. M. (2020). Elektronne sudochynstvo yak neobkhidnyi element tsyfrovoy transformatsii suspilstva ta derzhavy [Electronic justice as a necessary element of the digital transformation of society and the state]. *Informatsiia i pravo - Information and law*, 4(35), 142-146 [in Ukrainian].
36. Pro nadilennia povnovazhenniamy Verkhovnoho narodnoho sudu za eksperymentalnymy reform shchodo sproshchennia ta dyversyfikatsii protsesu tsyvilnoho sudochynstva: Rishennia PK VZNP vid 28.12.2019 r. № 42 [On granting the powers of the Supreme People's Court under experimental reforms to simplify and diversify the process of civil justice: Decision of the Supreme People's Court of Ukraine dated 28.12.2019 No. 42]. Retrieved from <http://www.lawinfochina.com/display.aspx?id=32123&lib=law> [in Ukrainian]
37. Supreme Court Releases White Paper "Internet Judiciary in Chinese Courts". Retrieved from <https://www.court.gov.cn/zixun-xiangqing-205421.html> [in Chinese]

Стаття надійшла до редакції 19.02.2023